

Yılmaz, B. (2019). *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu*. Çalışma grubu: Tuğba Birkin...[ve başkl.]. İstanbul: Hiperlink. 143 s.; 24 cm. ISBN: 978-605-281-443-7

Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek*

Book Review

Children's Library Services Guide

This paper introduces the book named "Children's Library Services Guide" written by Bulent Yılmaz in 2019. The book which tackles the functions of the children libraries in all its aspects, is a guide for children library staff, students of library science and researchers. The resources used in the book are current and reliable. The book fills an important literature gap in Turkey.

Geleceğin yetişkini olan her çocuk, mutlu bir çocukluk geçirmek ve kendini geleceğe en iyi şekilde hazırlayabilmek için yeni bilgilere, kitaplara ve donanımlı bir kütüphaneye ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacın karşılanması çocuğun hem hukukî hem insanî hem de evrensel hakkıdır. Çocuğun, okuma, öğrenme ve gelişme hakkını rahatlıkla kullanması ise nitelikli hizmet veren çocuk kütüphanelerine ve yeterlilik sahibi kütüphane personeline bağlıdır. Kütüphanelerin yeterlilik sahibi personel ile nitelikli hizmet vermesi için ise bir farkındalık içinde olunması gerekmektedir. Bülent Yılmaz'ın 2019 yılında Hiperlink Yayınları arasından çıkan *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu* adlı kitabı, tam da bu farkındalığı oluşturmak ve güçlendirmek adına Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, belediyelere, kişilere ve kurumlara bağlı olarak hizmet veren çocuk kütüphanelerindeki çalışanlara rehberlik etmek ve yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır (s. 12).

Yılmaz, önsözde, ortak bir çaba ve sürecin ürünü olan kitabın çalışmalarının, üniversitedeki bir ders kapsamında Tuğba Birkin, İrem Demirel, Fatma Rumeysa Göllü, Elif Karaduman, Burcu Karamanlıoğlu ve Gülhan Şahin'den oluşan çalışma grubu ile başladığını belirtmektedir (s. 9-10). Burada elde edilen ham metin, Okuma Kültürü Derneği'nce 21 Aralık 2018'de düzenlenen *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu Çalıştayı*'na katılan kırk

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul. E-posta: mehlikakaragozoglu@marmara.edu.tr
Assistant Prof., Marmara University Department of Information and Records Management, İstanbul. E-posta: mehlikakaragozoglu@marmara.edu.tr

dokuz katılımcının görüşlerine sunulmuş ve anlamlı geri bildirimler alınmıştır. Sonraki altı aylık sürede Bülent Yılmaz tarafından yeniden yazılan ve bir kere daha aynı katılımcıların değerlendirmesine sunulan metin, son eklemelerle nihai halini almıştır. Türkiye’de çocuk kütüphanelerinin geleceğinin şekillendirilmesinde bir rehber olacak bu kitabın, alana yıllarını vermiş Prof. Dr. Bülent Yılmaz önderliğinde; akademisyenlerin, araştırmacıların ve sahada çalışan meslektaşların görüşü alınarak ortak bir akıl ürünü olarak hazırlanması da takdire değer bir yaklaşım olarak dikkat çekmektedir.

Çocuğun temel yaşam becerilerini elde etmede önemli rol oynayan, yaşam boyu kütüphane kültürünü başlatan, doğru bilgiye erişimini, eğitimini, okuma kültürünü, kültürel gelişimini, olumlu kişilik özellikleri kazanma ve toplumsallaşma sürecini destekleyen güvenilir bir kuruluş olan çocuk kütüphanesi (s. 11), aslı fonksiyonlarını yeterli yapısal unsurlar ve doğru hizmet yaklaşımları ile yerine getirebilir. Bu konularda temel bir kaynak niteliği taşıyan *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu*, çocuk kütüphanelerine ilişkin yasal dayanaklara, yapısal unsurlara, temel işlem ve hizmetlere, meslek etiği ilkelerine ve iyi uygulama örneklerine yer veren kapsamlı bir kaynaktır.

Kitabın içindekiler sayfasında, numaralandırılmış bir bölümlene yerine farklı renklerdeki puntolarla oluşturulan bir bölümlene tercih edilmiştir. Eser, yedi ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta, çocuk kütüphanesi kurma ve hizmete açma için yasal dayanaklardan söz edilerek, konu hakkındaki yasa ve yönetmelikler incelenmiş ve çocuk kütüphanesi kurmak isteyenlerin dikkate alması gereken noktalar ele alınmıştır.

Çocuk kütüphanesinin yapısal unsurlarına değinen ikinci başlık; bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçeden oluşan beş temel unsurun nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır. Bina unsuru, dış mekân, iç mekân, otopark ve engelli kullanıcılar için bina özellikleri başlıklarıyla incelenmiş; iç mekân başlığı, aydınlatma, mobilyalar, ıslak hacimler, personel çalışma ve hizmet alanları, danışma bölümü, teknik hizmetler bölümü, giriş çıkışlar, toplantı, sergi ve gösterim alanları ile işaret ve levhalar alt başlıklarıyla detaylandırılmıştır.

Üçüncü başlık, “Çocuk Kütüphanesinde İşlemler ve Hizmetler” adını taşımakta olup teknik işlem ve hizmetler, kullanıcı hizmetleri ve yönetim hizmetleri alt başlıklarına sahiptir. Burada otomasyon programı seçiminden kataloglamaya, ödünç verme hizmetinden sosyal ağların kullanımına, kullanıcı etkinliklerinden yöneticinin sorumluluklarına kadar kütüphane hizmetlerine ilişkin bütün konular titizlikle ele alınmıştır. Özellikle bölüm mezunu olmayan kütüphane personelinin derme yönetiminde karşılaşabileceği zorluklar göz önünde bulundurularak kaleme alınan bu bölüm, hem teknik iş ve işlemler hem de kullanıcı hizmetleri hakkında yalın bir dille yazılmış açıklamalar içermektedir. Dahası, farklı kullanıcı gruplarına özel hizmetler, kütüphanelerde gönüllülük, politika geliştirme, bütçe yönetimi, halkla ilişkiler ve tanıtım gibi birçok konu da detaylarıyla anlatılmış, üst başlıkla ilgili değinilmeyen bir konu bırakılmamıştır.

“Mesleki etik ilkeler” adını taşıyan dördüncü başlıkta, çocuk kütüphanesinde hizmet veren personelin uyması gereken temel etik ilkeler listelenmekte, ardından aynı ilkeler çerçevesinde madde madde kullanıcı hakları açıklanmaktadır. Beşinci başlık, çocuk kütüphaneleri için bina standartlarını içeren bir tablodan oluşmaktadır. Altıncı başlıkta ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri görseller eşliğinde paylaşılmıştır.

Yedinci başlıkta, çocuk kütüphanelerinde verilen hizmetlerin yeterliliğinin kontrolü için hazırlanan değerlendirme ve denetim tabloları bulunmaktadır: “Bina değerlendirme ve denetim listesi”, “Derme değerlendirme ve denetim listesi”, “Kullanıcı değerlendirme ve denetim listesi”, “Personel değerlendirme ve denetim listesi”, “Bütçe değerlendirme ve denetim listesi” ve “Kütüphane işlemleri ve hizmetleri değerlendirme ve denetim listesi” olarak sıralanan bu denetim listeleri oldukça planlı ve detaylı olarak tasarlanmıştır.

“Kütüphane işlemleri ve hizmetleri değerlendirme ve denetim listesi”, kendi içinde “Teknik işlem ve hizmetler”, “Kullanıcı hizmet ve işlemleri”, “Yönetim hizmetleri”, “Pazarlama ve tanıtım” başlıklarına ayrılmıştır. Çocuklara hizmet veren her kütüphanede standartlara uygun çalışılması için son derece gerekli olan bu tablolar, ulusal çocuk kütüphaneciliğimizin geliştirilmesi için bir fırsat niteliğindedir. Önerimiz, bu tabloların bilimsel bir ölçek haline getirilerek kütüphane değerlendirmelerinde kullanılmasıdır. Böylece hem çocuk kütüphanesi hizmetlerinin iyileştirilmesi hem de ölçeğin kullanılarak çıktılarının yayımlanması ile çocuk kütüphanelerine ilişkin bilimsel literatürün zenginleştirilmesi için önemli bir adım atılmış olacaktır.

Eser hakkında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; kitabın adı, başlıklar ve içerik arasındaki uyumun iyi olduğu, içindekiler kısmının konuyu bütün yönleriyle ele aldığı söylenebilir. Kitabın içeriği kapsamlı ve anlamlı bir şekilde planlanmış, konular sistematik olarak ele alınmıştır. Konu ile ilgili kitaba dâhil edilmemiş bir alan görünmemektedir. Kitabın dil yapısı ve anlatımı açık, anlaşılır ve akıcıdır. Yazarın üslubu, eserden yararlanacak her kesimin konuyu anlamasına izin verecek ölçüde sadedir. Eserde, yabancı kökenli sözcükler yerine Türkçe sözcükler tercih edilmiştir.

Kitaptan halk ve çocuk kütüphanesi yöneticileri, kütüphaneciler, araştırmacılar, akademisyenler ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencileri faydalanabilir. Gerek Bakanlığa gerekse belediyelere bağlı halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde çalışan kütüphane personeli için ise bu kitap bir başucu rehberi olarak değerlendirilmelidir. Çocuk kütüphaneciliğinde iyi hizmetlere yönelik yurtiçi ve yurtdışı örnekleri sunan kitap, bu yönüyle, kütüphane çalışanlarına yaratıcı hizmetler konusunda ufuk açacak ve yeni hizmetler için ilham verecek niteliktedir.

Eserin bir kılavuz niteliğinde olması, dipnotların okumayı güçleştireceği endişesini doğurmuş ve bu sebeple araştırmada kullanılan kaynaklar, kitabın sonunda bir liste halinde sunulmuştur. Bu durum metin akışını ve okunabilirlik hızını kuvvetlendirmiştir. Kaynakça, konunun ilgililerinin dikkatini çekecek bir zenginliğe sahiptir ve kitabın hedef kitlesini yeni yayınlara yönlendirme konusunda da yararlı olduğu söylenebilir.

Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Klavuzu -1950’li yıllarda gözleme dayalı olarak yazılan ve bugün güncelliğini yitirmiş olan birkaç kaynak kenara bırakılırsa- ulusal literatürde çocuk kütüphanesi hizmetlerini detaylı olarak inceleyen ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır. Yılmaz, bu dikkate değer yayınıyla çocuk kütüphanesi hizmetlerinin uygulanmasına ilişkin önemli bir literatür boşluğunu doldurmuştur.